

KÖKTÜRK, Erol, "Kadastro Teknik Kökenli Genel Müdürünü Arıyor", *Cumhuriyet Gazetesi*, 30 Ekim 1991, Tartışma Köşesi.

KADASTRO TEKNİK KÖKENLİ GENEL MÜDÜRÜNÜ ARIYOR...

Doç. Dr. Erol KÖKTÜRK

1936 tarihli Teşkilat Kanunu ile kurulan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, kuruluşundan bu yana geçen 56 yılda yalnızca 8 genel müdür gördü. 7 yıllık ortalama ile, diğer genel müdürlüklere oranla TKGM'nün rekor kırdığı söylenebilir.

Bu 8 genel müdürün hiçbiri teknik kökenli değildi. Çoğu hukukçuydu. Bu genel müdürlerden, kadastronun teknik bir hizmet alanı olarak gelişmesi için yaptıkları katkılardan dolayı Halit Ziya TÜRKKAN ile bu çabalarının yanı sıra ülkemizde sivil harita mühendisliği eğitiminin başlamasındaki girişimlerinden dolayı Mümtaz TARHAN isimlerini özellikle anmak gerekiyor.

Hizmet sürelerine bakıldığında, 2 ayrı dönemde 12 yıl 11 ay görev yapan İsmail İzzet BELTAN'dan sonra, aralıksız 13 yıl 2 ay görev yapan (bugün de yapmakta olan) Halim ÇORBALI sıralamada birinci geliyor. Kesintisiz bunca yıl görevde kalmayı başarmış olmasından ve döneminde kurumda gerçekleşen hizmet üretimi "farklılığından" olsa gerek, sayın Çorbalı geçen yılın başarılı bürokratlarından seçilmişti.

TKGM'nün son genel müdürü Halim ÇORBALI'nın görev süresi, yaş sınırından dolayı Eylül ayında doluyor. Bu yanı sıra sayın ÇORBALI'nın emekliliğe hazırlandığı söylenebilir. Ancak genel müdürün görev süresini uzatma çabaları içinde olduğuna ilişkin haberler duyuluyor.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün örgütlenme şemasına bakıldığında, kuruluşundan bu yana "tapu" ile "kadastro"nun hep aynı çatı altında olduğu, bunun böyle kalması için de özel bir çaba harcandığı biliniyor. Özellikle 1960'lerden bu yana, o dönemlerin yönetim anlayışından olsa gerek, tapunun yanında kadastronun hep ikincil planda kaldığına tanık olunuyor.

Son 10 yıldır ise, bu örgütlenme şemasının, hizmetlerin ülke genelinde daha nitelikli, daha hızlı ve daha çağdaş ürünler ortaya koymaya yönelik olarak üretimi için yeterli olmadığı görülüyor. Bu, meslek platformlarında tartışılıyor, değişik çözüm önerileri yapılıyor. 2 ayrı genel müdürlük önerisi, diğer ülkelerdeki yapılar da gözlemlendiğinde akılcı ve doğru bulunuyor. Ama eski tas, eski hamam sürüyor.

Gözlenen o ki, son 20 yıldır, teknolojik gelişmelerin de yoğun desteğiyle, kadastronun anlam ve içeriğinde çok önemli değişimler ortaya çıkmış. Bizde ise 1934 yılından bu yana kadastronun yasal tanımını hiç değişmemiş: "Kadastro, taşınmazların tüzel ve geometrik durumlarını belirler". Daha doğrusu kadastro, yalnızca özel mülkiyeti güvence altına almayı amaçlamaktadır bizim ülkemizde. Kadastronun vatani olan ülkelere bakıldığında, bu tanımın önceki yüzyılda yapıldığı ve bu yüzyılda çoktan aşıldığını görüyoruz. Bu ülkelerde kadastro kavramının bile aşılma istendiği, yerine Arazi Bilgi Sistemi kavramının kullanıldığı biliniyor.

Bu konularda yazılanların, çizilenlerin, söylenenlerin, yapılan önerilerin, harcanan çabaların, genel müdürlüğün yapısına ve hizmet üretimine çok az yansıdığı görülüyor. Bugün onca birikime karşın, kadastronun çağdaş gelişmelerle yan yana gelebildiği söylenemiyor. Genel Müdür'ün ve bazı yöneticilerin zaman zaman yaptıkları açıklamalar bu gerçeği değiştirmiyor.

Kadastro`da farklı ve çağdaş bir dönemin başlamasının önkoşulu, örgüt yapısının yeniden düzenlenmesidir. Bu düzenlemede, tapu ile kadastronun birbiriyle yakından ilintili, ancak öz açısından birbirinde ayrı iki alan olduğu gerçeğinin gözetilmesi gerekiyor. Birini diğzerinin önüne koyma (bugün konmadığı söylene de, konuyor) çabalarının ne tapuya, ne kadastroya, ne harita sektörüne, ne tapu-kadastro sektörüne ne de ülkeye yararı var.

Beklenen yararı bulamayan yalnızca bu sektörler değil. Çünkü kadastro bir "amaç" hizmeti değil, bir araç hizmeti. Neye araç? Yönetime, toprağa yönelik her türden planlamaya; imar planlamasına, arazi toplulaştırmasına, çevre düzenlemeye, kamlıştırma işlerine, istatistiğe, tüzeye, doğal kaynakların korunmasına v.d. yarayan bir araç. Bu hizmet alanlarından gelecek (gerçi bu da gelmiyor) farklı veri gereksinmelerini karşılayamayan bir kadastroyu "yapıyoruz" demek, çağdaş değışimlere gözleri kapamak demektir.

Kadastryu daha az politik, ama daha çok teknik bir anlayışla yönetme dönemi geldi de geçiyor bile. Bu moment kaçırılırsa, bundan yine ülke yitirecek. Hele ülkemizde, politikada uzun ömürlülüğün, icra organında bir kaç dönem kalma olanağının az olduğu koşullarda (bunun istisnası herkesin bildiği gibi 12 Eylül sonrasıdır), değışen beklentileri karşılama, bu nedenle de gel-geç "kadastro politikaları" izleme eğilimi egemenliğini sürdürürse, kadastronun çağdaş normlara ulaşması gecikecektir.

Bir kez kadastro hiç bitmeyecektir. A hükümeti istiyor, B bakanı bütçe konuşmasında söyleyecek diye, "kadastro falanca sürede bitirilecektir" denmemelidir artık. Kadastronun "bitmeyen hizmetler" sınıfından olduğu bilince çıkarılmalıdır. Bunu, kadastryu bilmeyen üst yöneticilere anlatabilme cesaretinde olmak gerekiyor.

Kadastro, arazi bilgi sistemlerinin, kent bilgi sistemlerinin olmazsa olmaz temelidir. Ama bu amaçlara yönelik birikimleri kadastronun A isimli bakan sorumluyken toplamaya çalışan, o gidince de mirasyedi rahatlığına bürünen kurum olmamalıdır kadastro. HAKAR Projesi (Harita-Kadastro Reform Projesi) gibi, onca bilimsel ve teknokrat emeğın sonucu ortaya çıkan projeleri, politikanın kurbanı yapan kurum olmamalıdır kadastro. Bu projeye çok benzer bir projenin yürütüldüğü İsviçre`de, 1987 yılında Kadastro Genel Müdürü sayın Bregenzer ile yaptığımız görüşmede, "bu projeniz parlamentoya aktarıldığında, reddedilirse ne olacak?" diye tam Türkiye koşullarında düşünüp sorduğum bir soruya genel müdür hiç düşünmeden yanıt vermişti: "Bu görevden istifa ederim". Çünkü o projenin o noktaya gelmesi için harcanan emekleri düşünüyordu.

Bu nedenle de, kadastro, ısrarlı ve sürekli, ama sağlam-nesnel ve ülke gerçekleriyle uyumlu bir politikanın izleyicisi olmak zorundadır. Böylesi konularda hem emek hem de teknoloji kaynakları kıt olan ülkemizde, potansiyelleri kırmadan-dökmeden-dağıtmadan toplamayı ve bir arada tutmayı bilmek gerekiyor.

Kadastroda değışim yaşanacak. Bu kaçınılamaz bir gerçek. Ama bugün, ama yarın. Bu olacak. Bu değışimin en üst düzeyde yönetim anlayışından başlaması gerekiyor. Bugün sayın Çorbalı`nın emekli olmasına çok az bir süre kala, genel müdürlük için birçok isim ortada dolanıyor; teknokrat kesimden ve farklı meslek gruplarından. Hatta Başbakanın, genel müdürlükten sorumlu Devlet Bakanı`nın seçim bölgelerindeki bazı bürokratların bu makamı istedikleri duyuluyor.

Bunları normal karşılamak gerek. Ama gerek istemlerde, gerekse atamalarda hizmetin niteliği hiç önem taşımayacak mı?

Bu genel müdürlükte hizmet üretimi, kadastronun harita sektörü ile kadastronun beklentisi olan komşu sektörlerin gereksinmelerini karşılayamamasından kaynaklanan ciddi aksamalar, genel müdürlük kaynaklarının ve bazı yeğlemelerinin kullanılması ölçütleri, personel politikası, örgütsel yapı, vatandaşın

kuruma bakışı gibi birçok konuda göze çarpan eksiklikler, dinamik ve teknik olarak çağdaş işleyen bir kurum yapısını ve bunu gerçekleştirecek, politika yanı değil, teknokrat yanı ağır basan bir yönetim dönemini zorunlu kılıyor.

Umulur ve beklenir ki, icra organı yeğlemelerini salt politik kaygılarla yapmaz, harita sektörünün organlarına danışma yolunu izler, sonuçta kadastronun ulaştırılması gereken noktayı kavrayarak atamasını yapar.

Sektörümüzün, genel müdürlük konusundaki beklentilerinin icra organının tercihlerine yansıtılması gerekiyor. Sektör olarak genel müdür önerecek kadar reşitiz bugün. Ve bu noktada harita sektörünün genel müdür önerme hakkı vardır artık.

Doç. Dr. Erol KÖKTÜRK
Harita Mühendisleri Odası
İstanbul Şube Başkanı

7.08.1991 (Yayın Tarihi: Cumhuriyet Gazetesi, 30 Ekim 1991, Tartışma Köşesi)